

Ed.

372. Frumvarp til laga

[215. mál]

um skattskyldu innlánsstofnana.

(Lagt fyrir Alþingi á 104. löggjafarþingi 1981—82.)

1. gr.

Viðskiptabankar, sparisjóðir og Söfnunarsjóður Íslands skulu, með þeim takmörkunum er síðar greinir, skyldir til þess að greiða tekjuskatt af öllum tekjum sínum, hvár sem þeirra er aflað, og eignarskatt af öllum eignum sínum, hvar sem þær eru, í samræmi við ákvæði laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt.

Skattskyldan tekur til þessara aðila sem lögaðila samkvæmt 2. gr. laga nr. 75/1981 þrátt fyrir undanþáguákvæði 4. gr. sömu laga eða ákvæði annarra laga sem kunna að hafa undanþegið einstakar stofnanir opinberum gjöldum og sköttum.

2. gr.

Til skattskyldra tekna og eigna aðila samkvæmt 1. gr. þessara laga teljast þó ekki tekjur og eignir Stofnlánadeildar landbúnaðarins, Iðnlánasjóðs Íslands, Stofnlánadeildar verslunarfyrtækja (Verslunarlánasjóðs) og Stofnlánadeildar samvinnufélaga, enda sé fjárhagur þessara sjóða greinilega aðskilinn fjárhag annarra deilda viðkomandi stofnana.

3. gr.

Ákvæði 2. málslíðs 3. tl. 1. mgr. 31. gr. og 2. og 3. málslíðs 2. mgr. 5. tl. 74. gr. laga nr. 75/1981 um heimild til niðurfærslu útistandandi viðskiptaskulda gilda ekki við ákvörðun á tekjuskatts- og eignarskattsstofni aðila sem skattskyldir eru samkvæmt lögum þessum.

4. gr.

Sé sparisjóði slitið, þannig að hann sé algjörlega sameinaður öðrum sparisjóði, ríkisstofnun eða hlutafélagi, þá skulu slitin sjálf ekki hafa í för með sér skattskyldar tekjur fyrir þann aðila sem við tekur og heldur ekki fyrir þann sem slitið var. Við slíkan samruna skal sá aðili, er við tekur, taka við öllum skattaréttarlegum skyldum og réttindum þess sparisjóðs sem slitið var.

5. gr.

Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um framkvæmd laga þessara með reglugerð.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi og skulu koma til framkvæmda við álagningu tekjuskatts og eignarskatts á árinu 1983 vegna tekna á árinu 1982 og eigna í lok þess árs. Ákvæði til bráðabirgða IV kemur þó til framkvæmda í fyrsta skipti vegna heildarinnlána í lok janúar 1982, og skal skattur vegna þess mánaðar greiddur 15. mars ásamt greiðslu vegna febrúar.

Ákvæði til bráðabirgða.

I

Á árinu 1982 skulu aðilar, sem skattskyldir eru samkvæmt ákvæðum þessara laga, framkvæma endurmat á þeim fyrnanlegu eignum, sbr. 32. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, sem voru í eigu þeirra í byrjun þess árs.

Endurmatið skal framkvæma þannig að kostnaðarverði (stofnverði) skal breytt eftir verðbreytingarstuðli fyrir hvert ár. Kostnaðarverð, þannig framreiknað, myndar fyrningargrunn sem fyrning reiknast af, í fyrsta sinn á árinu 1982.

Til frádráttar framreiknuðu stofnverði reiknast sá hundraðshluti fyrninga af stofnverðinu, sem um getur í 38. gr. laga nr. 75/1981, eftir því sem við á, fyrir hvert ár frá og með kaup- eða byggingarári til ársloka 1981. Samtala þessara fyrninga telst fengin heildarfyrning, en hún skal þó aldrei vera hærri en 90% af framreiknuðu stofnverði, sbr. 45. gr. laga nr. 75/1981.

Mismunur fyrningargrunns, sbr. 2. mgr. þessarar greinar, og framreiknaðra fyrninga, sbr. 3. mgr., telst eftirstöðvar fyrningarverðs. Fyrningargrunnur og fengnar fyrningar breytast síðan árlega, sbr. 26. gr. laga nr. 75/1981.

Ríkisskattstjóri skal reikna verðbreytingarstuðul fyrir eignir sem aðili skv. 1. mgr. þessa bráðabirgðaákvæðis hefur eignast á árunum 1967 til 1981. Stuðullinn reiknast í samræmi við ákvæði 5. mgr. ákvæðis til bráðabirgða IV í lögum nr. 75/1981, sbr. 26. gr. sömu laga. Hafi skattaðili eignast fyrnanlegar eignir skv. 1., 3., 4. eða 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981 fyrir ársbyrjun 1967 skulu þær ekki endurmetnar samkvæmt þessu ákvæði. Þegar endurmetnar eru eignir skv. 2. tl. greindrar 32. gr., sem verið hafa í eigu skattaðila í fimmtán ár eða lengur, skal ríkisskattstjóri reikna stuðul til notkunar í því sambandi og skal hann hafa sömu viðmiðun og um getur í upphafi þessarar málsgreinar. Liggi byggingarvísitala ekki fyrir skal stuðullinn reiknaður eftir hliðstæðum upplýsingum og skal ríkisskattstjóri hafa samráð við Hagstofu Íslands við útreikninginn.

Endurmatsverð mannvirkja, sbr. 2. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981, er skattaðila heimilt að ákveða jafnt gildandi fasteignamati í árslok 1982 í stað framreiknaðs kostnaðarverðs (stofnverðs). Sé þessi heimild notuð myndar fasteignamatið nýjan fyrningargrunn. Sé fast-

eignamatið notað sem fyrningargrunnur samkvæmt þessari málsgrein reiknast ekki fyrningar skv. 3. mgr. þessa bráðabirgðaákvæðis fyrir liðinn tíma.

Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi má víkja frá skyldu til endurmats samkvæmt ákvæði þessu að því er varðar eignir skv. 1., 3., 4. og 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981 og veitir ríkisskattstjóri heimild til slíkra frávika.

Reglur þessa ákvæðis gilda einnig um endurmat ófyrnanlegra eigna eftir því sem við á.

Aðilar skv. 1. mgr. þessa ákvæðis, sem eiga eignir í ársbyrjun 1982 sem ber að endurmeta, skulu senda skattstjóra, eigi síðar en með skattframtali 1983, greinargerð um endurmatið í því formi sem ríkisskattstjóri ákveður.

Endurmatsbreyting samkvæmt þessu ákvæði telst ekki til tekna heldur færast í sérstakan reikning, endurmatsreikning, sem telst til eigin fjár.

II

Við ákvörðun á söluhagnaði eigna, sem skattaðili skv. 1. mgr. ákvæðis til bráðabirgða I hefur eignast fyrir árið 1982, skal stofnverð þeirra framreiknað eftir sömu verðbreytingarstuðlum og með sama hætti og endurmetið er samkvæmt ákvæði til bráðabirgða I, eftir því sem við á. Eftir þann tíma gilda ákvæði 26. gr. laga nr. 75/1981 um þeingu verðbreytingarstuðuls. Sé um sölu á fyrnanlegum eignum að ræða fer á sama hátt um framreikning fyrninga umræddra eigna.

Þegar eignir skv. 1., 3., 4. og 5. tl. 32. gr. laga nr. 75/1981, sem aðili eignaðist fyrir ársbyrjun 1967, eru seldar skal framreikna stofnverð þeirra frá kaupári til söluárs með verðbreytingarstuðli kaupárs og telst söluhagnaður þá mismunur á söluverði og 10% af þannig framreiknuðu stofnverði.

Nú hefur ríkisskattstjóri veitt undanþágu frá endurmati eigna, sbr. 7. mgr. ákvæðis til bráðabirgða I, og telst þá söluverð þeirra að fullu til tekna á söluári.

III

Aðilar sem skattskyldir eru skv. 1. gr. þessara laga skulu reikna verðbreytingarfærslu samkvæmt 53. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt í fyrsta sinn vegna ársins 1982 miðað við stöðu eigna og skulda í lok ársins 1981.

IV

Á árinu 1982 skal leggja skatt á aðila sem skattskyldir eru samkvæmt lögum þessum er nema skal 0,06% af heildarinnlánum þeirra, svo sem nánar greinir í ákvæði þessu.

Skattur þessi rennur í ríkissjóð.

Stofn til skattsins skal vera innstæðufé viðkomandi aðila í lok hvers mánaðar, sbr. 11. gr. laga nr. 10/1961 um Seðlabanka Íslands og 31. gr. laga nr. 13/1979 um breyting á þeim lögum, sbr. ennfremur reglur Seðlabanka Íslands um innlánsbindingu frá 21. desember 1981.

Skatturinn skal innheimtur af Seðlabanka Íslands og greiddur fyrir hvern mánuð miðað við innstæðufé í lok næstliðins mánaðar. Gjaldldagi skattsins er 15. dagur eftir lok næstliðins mánaðar og eindagi 10 dögum síðar. Greiðsluþni skal fylgja greinargerð skattskylds aðila í því formi er ríkisskattstjóri ákveður.

Seðlabanki Íslands skal mánaðarlega skila viðkomandi skattstjórum greinargerðum þeim sem honum hafa borist vegna síðastliðins mánaðar.

Ákvæði laga um launaskatt að því er varðar vanskil, viðurlög vegna vanskila, könnun á skilum, ákvörðun skila vegna vanrækslu eða vanskila á greinargerð, greiðsluskrár, kærufresti, úrskurði á kærum og áfrýjun þeirra skulu gilda um skatt þennan eftir því sem við á.

V

Þrátt fyrir ákvæði 1. gr. laga nr. 40/1969 um umboðspóknun og gengismun gjaldeyrisbankanna skulu bankar þeir sem versla með erlendan gjaldeyri greiða ríkissjóði frá gildistöku laga þessara til ársloka 1982 50% af heildartekjum sínum vegna mismunar sölugengis og kaupgengis gjaldeyris, svo og 50% af þóknun (provision) þeirri er þeir taka af viðskiptamönnum sínum fyrir þjónustu við yfirfærslu fjár til útlanda eða aðrar greiðslur erlendis. Á árinu 1983 skulu ofangreind hlutföll lækka í 40%.

Lög þessi og lög nr. 40/1969 skulu tekin til endurskoðunar eigi síðar en í árslok 1983 í ljósi fenginnar reynslu af framkvæmd þeirra.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Almennar athugasemdir.

Í frumvarpi þessu er lagt til að viðskiptabankar og sparisjóðir auk Söfnunarsjóðs Íslands verði gerðir skattskyldir samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt. Eðlilegt þykir að starfsemi þessara stofnana sé skattskyld með sama hætti og starfsemi annarra atvinnufyrirtækja í landinu. Starfsemi banka og sparisjóða mun víðast hvar skattskyld í nágrannalöndum okkar.

Lagt er til að skattskyldan nái til tekna ársins 1982 og eigna í lok þess árs. Álagning samkvæmt þessu frumvarpi fer því fyrst fram á árinu 1983, ef það verður að lögum. Hins vegar er í bráðabirgðaákvæði IV gert ráð fyrir að á þessu ári verði innheimtur sérstakur skattur, er nemi 0,06% af heildarinnlánum þeirra innlánsstofnana sem frumvarpið tekur til. Tekjur ríkissjóðs af skatti þessum eru áætlaðar 50 m. kr. Á móti kemur að í ákvæði til bráðabirgða V er lagt til að hlutfall það sem gjaldeyrisbönkunum er gert að greiða af gengismun og umboðspóknun skv. 1. gr. laga nr. 40/1969 er á árinu 1982 lækkað úr 60% í 50% og á árinu 1983 í 40%. Tekjutap ríkissjóðs á árinu 1982 er áætlað að nemi um 9 m.kr. vegna þessarar breytingar en um 20 m.kr. á árinu 1983, reiknað á núgildandi verðlagi. Að öðru leyti vísast til athugasemda við einstakar greinar.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Hér er lagt til að skylda til þess að greiða tekjuskatt og eignarskatt í ríkissjóð samkvæmt lögum nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt nái til ríkisbankanna þriggja, þeirra fjögurra viðskiptabanka sem starfa undir hlutafélagiformi samkvæmt sérstökum lögum, sparisjóða sem starfa samkvæmt lögum nr. 69/1941 um sparisjóði og ennfremur til Söfnunarsjóðs Íslands, sbr. lög nr. 2/1888.

Samkvæmt núgildandi lögum eru stofnanir þessar undanþegnar skattskyldu með tvennum hætti. Annars vegar samkvæmt 4. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt sem ríkisstofnanir og hins vegar samkvæmt sérstökum ákvæðum er undanþiggja einstakar stofnanir af þessu tagi öllum opinberum gjöldum og sköttum, sbr. eftirtalin ákvæði:

1. mgr. 18. gr. laga nr. 11/1961 um Landsbanka Íslands.
20. gr. laga nr. 1/1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík.
1. mgr. 18. gr. laga nr. 12/1961 um Útvegsbanka Íslands.
18. gr. laga nr. 28/1976 um Búnaðarbanka Íslands.
11. gr. laga nr. 46/1960 um Verslunarbanka Íslands h. f.
10. gr. laga nr. 113/1951 um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h. f.
11. gr. laga nr. 46/1962 um Samvinnubanka Íslands h. f.
11. gr. laga nr. 71/1970 um Alþýðubankann h. f.
- Lokamálsliður 6. gr. laga nr. 2/1888 um Söfnunarsjóð Íslands.
27. gr. laga nr. 69/1941 um sparisjóði.

Hér er þannig lagt til að undanþáguákvæði 4. gr. tekjuskattslaga nái ekki lengur til þessara stofnana og ennfremur að undanþágur hinna einstöku laga frá opinberum gjöldum og sköttum falli niður að því er tekjuskatt og eignarskatt varðar. Greinin gerir ráð fyrir því að stofnanir þessar verði skattlagðar eftir sömu reglum og gilda um lögaðila samkvæmt lögum nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt og er þá að sjálfsögðu miðað við þær stofnanir sem hér eiga heimili, sbr. 2. gr. þeirra laga. Má til frekari skýringar nefna að aðilar sem skattskyldir verða, ef frumvarp þetta verður að lögum, munu fá rétt til frádráttar vegna tillaga í varasjóð, sbr. 12. tl. 1. mgr. 31. gr. tekjuskattslaga, og verða skattlagðir með þeim skatthlutföllum sem um lögaðila gilda, sbr. 72. gr. og 84. gr. sömu laga. Verði frumvarp þetta að lögum gilda að sjálfsögðu öll ákvæði laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt um þá aðila sem grein þessi nær til, eftir því sem við á.

Um 2. gr.

Með frumvarpi þessu er ekki lagt til að fjárfestingarlánasjóðir í eigu hins opinbera verði gerðir skattskyldir. Hér má nefna Framkvæmdasjóð, Bygðasjóð, Lánasjóð sveitarfélaga, Fiskimálasjóð, Fiskiræktarsjóð, Framleiðnisjóð landbúnaðarins, Orkusjóð, Hafnabótasjóð, Ríkisábyrgðasjóð, Bjargráðasjóð, Atvinnuleysistryggingarsjóð, Byggingarsjóð ríkisins, Byggingarsjóð verkamanna, Ferðamálasjóð, Fiskveiðasjóð, Iðnrekstrarsjóð og Iðnþróunar-sjóð.

Með þessari grein eru tekjur og eignir sjóða sem eru sambærilegir nefndum sjóðum undanþegnar skattlagningu þótt þeir starfi í tengslum við innlánsstofnanir samkvæmt 1. gr. og teljist jafnvel til sérstakra deilda í þeim. Sjóðir þessir eru tæmandi taldir í greininni. Tekjur og eignir annarra deilda innlánsstofnana teljast til skattskyldra tekna og eigna þeirra samkvæmt þessu, enda þótt þær kunni að veita fjárfestingarlán til atvinnugreina. Innlánsstofnanir samkvæmt 1. gr. teljast til skattskyldra aðila samkvæmt lögum nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt, verði frumvarp þetta að lögum, og munu því þurfa að láta ársreikninga allra deilda sinna fylgja framtali sínu, sbr. 91. gr. laga nr. 75/1981, jafnvel þótt tekjur og eignir einstakra deilda þeirra teljist ekki til skattskyldra tekna og eigna stofnanna.

Um 3. gr.

Í lögum um tekju- og eignarskatt er heimild til þess að færa niður um 5% útistandandi skuldir sem stofnast hafa vegna sölu á vörum og þjónustu og falla í gjalddaga innan eins árs frá því að til þeirra var stofnað. Ákvæði þetta gildir almennt ekki um kröfur þær sem aðilar eiga á aðra vegna lánastarfsemi, en til að taka af öll tvímæli er lagt til að það sé berlega tekið fram að ákvæðið gildi ekki um innlánsstofnanir.

Um 4. gr.

Lagt er til að sparissjóðum sé opnuð svipuð heimild til sameiningar við aðra sparissjóði eða aðrar stofnanir sem frumvarp þetta tekur til og sameignarfélög, samvinnufélög og hlutafélög hafa nú skv. 56. og 57. gr. laga nr. 75/1981 um tekjuskatt og eignarskatt. Að öðru leyti þarfnast grein þessi ekki skýringa.

Um 5. gr.

Hér er kveðið á um heimild ráðherra til setningar reglugerðar, sbr. svipaða heimild í 119. gr. laga nr. 75/1981.

Um 6. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um ákvæði til bráðabirgða I—III

Þar sem frumvarp þetta felur í sér skattlagningu á fyrirtæki sem ekki hafa áður sætt skattlagningu og hafa því ekki hagað bókhaldi sínu og uppgjöri í samræmi við ákvæði skattalaga er nauðsynlegt að setja ákvæði um endurmat, fyrningarstofn og stofn til söluhagnaðar vegna þeirra eigna sem þessir aðilar hafa eignast fyrir gildistöku laga þessara. Sama á við um stofn til verðbreytingarfærslu. Ákvæði þessi eru efnislega samhljóða þeim bráðabirgðaákvæðum sem sett voru við gildistöku núgildandi tekjuskattslaga og vísast til þeirra um skýringar.

Þar eð þessar stofnanir hafa ekki verið skattskyldar fram að þessu þykir ekki rétt að taka tillit til afkomu liðinna ára við skattlagningu þeirra nú. Af þeirri ástæðu er þeim t. d. ekki heimil yfirfærsla á rekstrartapi sem kann að hafa myndast á rekstrarárinu 1981 eða fyrr.

Vegna þeirrar aðferðar við kostnaðarfærslu lausafjár sem tíðkast hefur í bókhaldi ýmissa banka þykir rétt að opna möguleika til undanþágu frá skyldu til endurmats þess.

Um ákvæði til bráðabirgða IV

Í skýrslu ríkisstjórnarinnar um aðgerðir í efnahagsmálum, sem lögð var fyrir Alþingi hinn 28. janúar s. l., var m. a. boðað að skattur yrði lagður á banka og sparisjóði. Með tilliti til sjónarmiða er mæla gegn afturvirkni skattalaga þykir ekki fært að leggja tekju- og eignarskatt á stofnanir þessar fyrr en á árinu 1983 vegna tekna og eigna þeirra á árinu 1982. Engu að síður er nauðsynlegt vegna kostnaðar ríkissjóðs af fyrirhuguðum efnahagsráðstöfunum að afla skatttekna af þessum stofnunum þegar á þessu ári. Í því skyni að komast hjá vandamálum þeim sem upp kunna að koma varðandi lögmæti afturvirkra skattalaga, án þess að skerða tekjumöguleika ríkissjóðs á þessu sviði, er lagt til að á árinu 1982 greiði bankar og sparisjóðir skatt er nemi 0,06% af heildarinnlánum þeirra. Það sem einkum mælir með þessari leið er að stofn sá sem lagt er á er kunnur auk þess sem útreikningur og innheimta hans getur fallið saman við innlánsbindingu Seðlabankans, sbr. 11. gr. laga nr. 10/1961 og reglur Seðlabankans um innlánsbindingu. Í þessu ákvæði er því kveðið svo á að stofn skattsins skuli vera sá sami og ofangreind lög og reglur mæla fyrir um, þ. e. innstæðufé viðkomandi aðila í lok hvers mánaðar. Seðlabankinn skal innheimta skattinn f. h. ríkissjóðs og skila inn á reikning hans. Að öðru leyti er kveðið svo á að ýmis ákvæði launaskattslaga skuli gilda um innheimtu, viðurlög, ákvörðun skattsins o. fl. eftir því sem við getur átt. Skattur þessi er ekki frádráttarbær frá tekjum ársins 1982 vegna álagningar tekjuskatts 1983.

Um ákvæði til bráðabirgða V

Í ljósi hinnar nýju skattskyldu banka og sparisjóða þykir ekki hjá því komist að draga þegar í stað nokkuð úr gjaldtöku þeirri sem tíðkast hefur af gjaldeyrisbönkunum skv. lögum nr. 40/1969. Er lagt til að gjaldið vegna tekna þeirra af umboðspóknun og gengismun lækki úr 60% í 50% á þessu ári og í 40% á næsta ári. Þá er og samkvæmt þessu ákvæði mælt svo fyrir að lög þessi skuli endurskoða eigi síðar en í árslok 1983 í ljósi þeirrar reynslu sem þá verður fengin af framkvæmd þeirra. Þykir nauðsynlegt að kveða á um þessa endurskoðun þar sem bankar verða skattskyldir í fyrsta sinn samkvæmt frumvarpi þessu.